

Foto: Michel Houellebecq sier han er verdens beste nålevende med sine egne fotografier.

LITT AV EN ST.

INTERVJU

SIMON KUPER

En halv time på overtid kommer det en pesende lyd fra trappene. Det går mer tid. Det er visst en utfordring å komme seg opp til andre etasje i den snobbete Monsieur Bleu-restauranten i Palais de Tokyo, museum for samtidskunst i Paris. Endelig kommer han inn i rommet, Michel Houellebecq, Frankrikes mestselgende forfatter og – som han selv skal forklare – den beste nålevende forfatteren i verden. Nå som han ikke lenger er under politibeskryttelse mot islamistiske terrorister, er han alene. Idet han nærmer seg bordet, kjennes en dunst av alkohol. På de fleste pressebildene sine ser Houellebecq forferdelig ut. Men i virkeligheten er han heller elegant, til og med kjekk (med de fleste forfattere og pressebildene deres er det omvendt). Han beklager at han er sent ute, bestiller en ettermiddagsflaske med hvitvin, og tenner en

og ble for det meste oppdratt i franske utkantstrøk, og har endt opp uten evne til å tro på noe som helst. Lest opp mot denne bakgrunnen er de filosofiske romanene hans spesielt selvbiografiske. Hans standard hovedperson er en gudløs fransk-mann som mangler familie og andre tradisjonelle strukturer, som lever i en stygg, moderne verden der alt – spesielt sex – har blitt redusert til et fritt forbruksmarked.

Jeg antyder overfor ham at han selv er den moderne mannen han alltid raljerer mot.

– Ja, ja, samtykker han.

– Jeg raljerer mot meg selv. Jeg forakter det jeg er.

Fotografiene i utstillingen dekker velkjente houellebecqske temaer: masseturisme, kjøpesentre, stygge deler av Frankrike, og (nesten alle bildene med mennesker) erotiske fotografier av kvinner.

Vi blar gjennom en utskrift av bildene, og ender med å studere et halvnakent portrett av ekskjæresten hans, Esther. Han innrømmer at hun var «a bit the model» for karakteren Esther i romanen «Muligheten av en øy» (2005). Fotografiene hans gir næring til skrivingen, forklarer han.

– Jeg drar alltid et sted for å ta bilder før jeg skriver scener.

Men støtter ikke disse erotiske bildene feministiske anklager om at han behandler kvinner som sexobjekter?

– Hun der, sier han og peker på Esther, hun er forførende, men hun

”Jeg drar alltid et sted for å ta bilder før jeg skriver scener.

MICHEL HOUELLEBECQ

sigaret, som om Frankrike ikke forbød røyking i restauranter i 2008. Heldigvis er vi alene i rommet. Han holder sigaretten delikat mellom peke- og langfinger, som en fin dame fra en svunnen tid.

De fleste forfattere er ikke veldig visuelle mennesker. Det er derfor de utviklet et øre for ord. Men Houellebecq er en talentfull fotograf. En utstilling som for det meste består av fotografiene hans, kalt «Rester vivant» («Å holde seg i live»), som også er tittelen på debutsamlingen hans fra 1991, har åpnet i Palais de Tokyo. Bildene hans skisserer de samme store temaene som romanene hans: den vestlige sivilisasjonens kollaps. Og ingen inkarnerer den kollapsede sivilisasjonen bedre enn Houellebecq selv.

Han ble født på den franske øya Réunion i Det indiske hav i 1956 (eller, kanskje 1958, tror han). Han ble tidlig forlatt av hippiemoren sin,

er ikke bare forførende. Det er ikke et sexobjekt, det er et kjærlighetsobjekt.

Tenk på de kvinnelige karakterene i romanene hans, fortsetter han. Hans vanlige mannlige karakter er fortapt og svak, mens:

– Variasjonen finner du i de kvinnelige karakterene mine. Kvinnene er en mer variert verden, har mer distinkte personligheter.

Han snakker mykt, sakte, nesten som om han snakker til seg selv.

Sier han at han ser kvinner som sexobjekter, men også som noe mer enn det?

– Ja. Men jeg ønsker ikke forsoning med feministene. Kritikken deres er komplett idiotisk, for jeg er overhodet ikke en misogynist. Men «islamofob», det er ikke feil.

Han har blitt kalt «islamofob» i alle fall siden utgivelsen av romanen «Plattform» i 2001. Boka, som slutter

med et islamistisk angrep mot et dekadent turisthotell i Thailand, forårsaket dødstrusler. 10. september 2001 gikk forlaget hans, Flammarion, ut og beklaget at boka hadde virket støtende. «Du er reddet», sa forfatteren Michel Déon til ham neste dag, da de så flyene treffe World Trade Center. I «Underkastelse», Houellebecqs siste roman, forestiltes det at Frankrike velger en islamistisk

president. Den dagen boka kom ut, 7. januar 2015, skøyt terrorister i stykker kontorene til Charlie Hebdo-avisa i Paris.

– Enorme antall europeere er nå redde for islam – og det er ikke feil av dem å være redde. Enorme antall arabere er også redde for islam, fordi de var vant til en islam de kunne leve med.

Han snakker uten synlig sinne,

romanforfatter. Denne høsten kuraterte han en utstilling

DERNE

SIVILISASJON: Årtusener fra nå av vil Leader Price-supermarkedet i den landlige, franske Auvergne-regionen stå igjen som et monument over vår sivilisasjon, mener Houellebecq. Bildet har navnet France#002. Alle bildene er pigmenttrykk på baryta-papir, montert på aluminium.

FOTO: ALLE BILDENE ER GJENGITT MED TILLATELSE FRA KUNSTNEREN OG AIR DE PARIS, PARIS.

eller noen energi overhodet.

Vi fyller glassene med mer vin. Hvis han synes Frankrike er så håpløst, som «Underkastelse» indikerer, hvorfor bli der?

– Fordi jeg er for gammel til å flytte. Det er for slitsomt. Jeg spør

meg selv hvorfor jeg kom tilbake til Frankrike [i 2012, etter å ha bodd i Irland], og den første tanken jeg får er at det var for å skrive «Underkastelse». Da jeg forlot Frankrike [i 1999], var det ingen som snakket om islam. Da jeg kom tilbake, var det alt

folk snakket om. Så det var slående for meg, åpenbart.

– Nå som boka er skrevet, kunne jeg dratt igjen. Dette er et bisart land. Ytringsfriheten er svært begrenset. Men likevel er det alltid ting som kommer til overflaten.

MICHEL HOUELLEBECQ

■ Den franske forfatteren Michel Houellebecq utga sin første roman i 1994. Han siste roman, «Underkastelse» («Soumission») ble utgitt i fjor – den er oversatt til norsk av Tom Lotherington (Cappelen Damm).

■ Den kontroversielle Houellebecq har skapt opphetede debatter med bøkene sine, og blant annet blitt kalt for misogynist og islamofob.

■ Houellebecq tar også fotografier. I dette intervjuet med Simon Kuper, opprinnelig trykket i The Financial Times, snakker han blant annet om fotoutstillingen «Rester vivant», som åpnet i Palais de Tokyo i Paris i juni. Utstillingen står til 9. november.

Hva slags ting?

– Vi kan nevne Éric Zemmour. Zemmour er en bestselgende ytre-høyre polemiker som klager over immigrasjon og franske nedgangstider. Om Houellebecq beundrer ham?

– Det er ikke egentlig det jeg mener, men la oss si at han har lyktes i å eksistere til tross for frenetisk motstand.

På dette tidspunktet mumler Houellebecq så det nærmest ikke kan høres. Likevel virker han fornøyd med å fortsette å svare på spørsmål. Han gir inntrykk av å ikke forholde seg til noen tidsramme, eller en travelt verden utenfor. Nå som han er her, i dette tomme rommet, med vinflaska si, og snakker om arbeidet sitt, virker det som om han har lagt fra seg enhver tanke om noen gang å forlate stedet.

Houellebecq når et bredt publikum, i større grad enn kanskje noen annen seriøs europeisk forfatter. I Frankrike alene solgte «Underkastelse» 345.000 eksemplarer de første 12 dagene etter utgivelsen.

– Offentlig anerkjennelse har stor betydning. Offentlighetens dom over en roman er typisk sett en emosjonell dom over hvorvidt de liker eller hater karakterene: 'Jeg liker ikke Esther', 'jeg avskyr Chloé', den type ting. Det er en måte å reagere på romaner som jeg synes er helt

STRANDLIV: Houellebecqs bilder viser fram de mindre vakre delene av sivilisasjonen, som denne baksiden av strandidyllen, titulert *France#017*.

rettmessig. Men han kan også avsky offentlig anerkjennelse. Han siterer en tekst fra den amerikanske sangeren Iggy Pop (de to deler en beundring for hverandre):

*You can convince the world
That you're some kind of superstar
When an asshole is what you are.*

– Jeg er *a little bit a star*, og jeg kan fullstendig kjenne meg igjen i de ordene, sier han.

– Jeg synes det er en perfekt tekst. Inne i en selv vet en at en er overvurdert. Og likevel – heller meg enn noen andre. De andre forfatterne som anser seg for å være superstjerner er faktisk ikke like gode som meg. Så hvorfor ikke meg? Uansett er det litt latterlig.

Jeg begynner å si «er det noen forfattere i dag som du ...», og Houellebecq avbryter:

– Nei, jeg er den beste.

Han skynder seg å presisere:

– Jeg er ikke den beste generelt: Tidligere har det vært andre som har vært bedre enn meg. Men nå for tida er jeg den beste.

Jeg famler etter et motsvar. Til slutt ender jeg med «hva med Philip Roth?»

– Hør her, jeg vil ikke snakke stygt om Philip Roth i et intervju, det er meningsløst, men jeg synes han gjentar seg selv. Det er ofte den samme boka, synes jeg.

Hvis Houellebecq er den beste, hvordan kan da publikum og kritikere overvurdere ham?

– De overvurderer meg fordi de mangler kultur. Det finnes alltid unntak, men i Frankrike har de fleste som fungerer som litteraturkritikere

EU-MOTSTANDER: Kjøpesenteret Europe i Calais, fotografert av Houellebecq tidlig på 1990-tallet. *France#014*.

lest Céline, litt av Proust, Camus, Sartre, men de kjenner knapt det 19. århundret. Ved siden av Balzac er jeg liten, *tout petit*. Det jeg misunner hos ham er den allestedsnærværende kvaliteten, som gir ham muligheten til å komme under huden på en arbeider, en portner, en bankmann. For meg er det det største.

Mens jeg leter etter paralleller mellom Houellebecq og Balzac, sier Houellebecq:

– Han framsto hovedsakelig som et viktig vitne for sin æra mot slutten, og spesielt etter sin død. Jeg har blitt berømt tidligere i livet mitt enn Balzac ble.

Men Houellebecq innrømmer at også han er et betydelig vitne for sin æra:

– Jeg anerkjennes for det, og rettmessig så.

Innimellom glir øynene hans sakte igjen mens han snakker. Jeg er redd for at han snart sovner.

Hva blir det neste han skriver om?

– Jeg vil gjerne vie meg litt til de ultrarike. Jeg føler at de har blitt et sentralt tema.

Likevel:

– Fakta er at jeg kjenner ikke de rike. Jeg vet ikke hvordan de lever. Som en liten disippel av den store Balzac, vil jeg gjerne kjenne denne verdenen som er lukket for meg. Jeg måtte ha gått og møtt folk. Og nå stoler ikke folk på meg. Når de møter meg vet de at de risikerer å bli modell for en karakter. Men jeg

skulle gjerne møtt de rike. Kanskje denne artikkelen kan hjelpe.

Jeg spør om forfattere når en topp, og deretter forfaller, som atleter.

Houellebecq svarer:

– Jeg er fortsatt i en god alder.

Generelt gjør en det best rundt 60.

Jeg tror jeg fortsatt kan lage én god bok. Ikke to.

Ryktene om hans død, som florerte i 2011 (etter at han glemte å innfinne seg for en bokturné gjennom Det nordeuropeiske lavlandet), var premature. Men en dag vil kollapsen være komplett. Sammen betrakter vi et fotografi av en hodeskalle rammet inn av Coca-Cola-bokser, over en plakett hvor det står «Michel HOUELLEBECQ 1958-2037.»

Houellebecq forklarer: Det er en gave jeg fikk i posten, et ordentlig, lite mausoleum. En forfatter jeg ikke kjenner sendte det til meg, som en slags *hommage*. Jeg tok det som en kjærlighetshandling. Jeg liker virkelig denne skulpturen, og siden det bare var jeg som likte den, plasserte jeg den i utstillingen. Jeg vet ikke hvem forfatteren er, jeg har mistet opplysningene hans. Jeg håper han vil gi seg til kjenne i anledning utstillingen.

bokmagasinet@klassekampen.no

Kilde: Simon Kuiper, 2016, «Michel Houellebecq: I am a little bit a star», *Financial Times*, 16. juni. Trykket under *Financial Times'* lisens. Alle rettigheter forbeholdt. Klassekampen er alene ansvarlig for denne oversatte utgaven, og *The Financial Times limited* har ikke ansvar for nøyaktigheten eller kvaliteten ved oversettelsen.